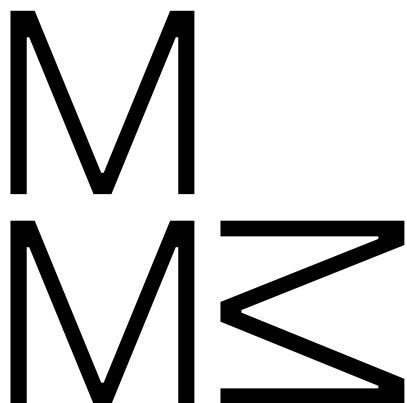

Špilberk slott och fästning
en rundtur

SE

Historia slottets

Muzeum města Brna

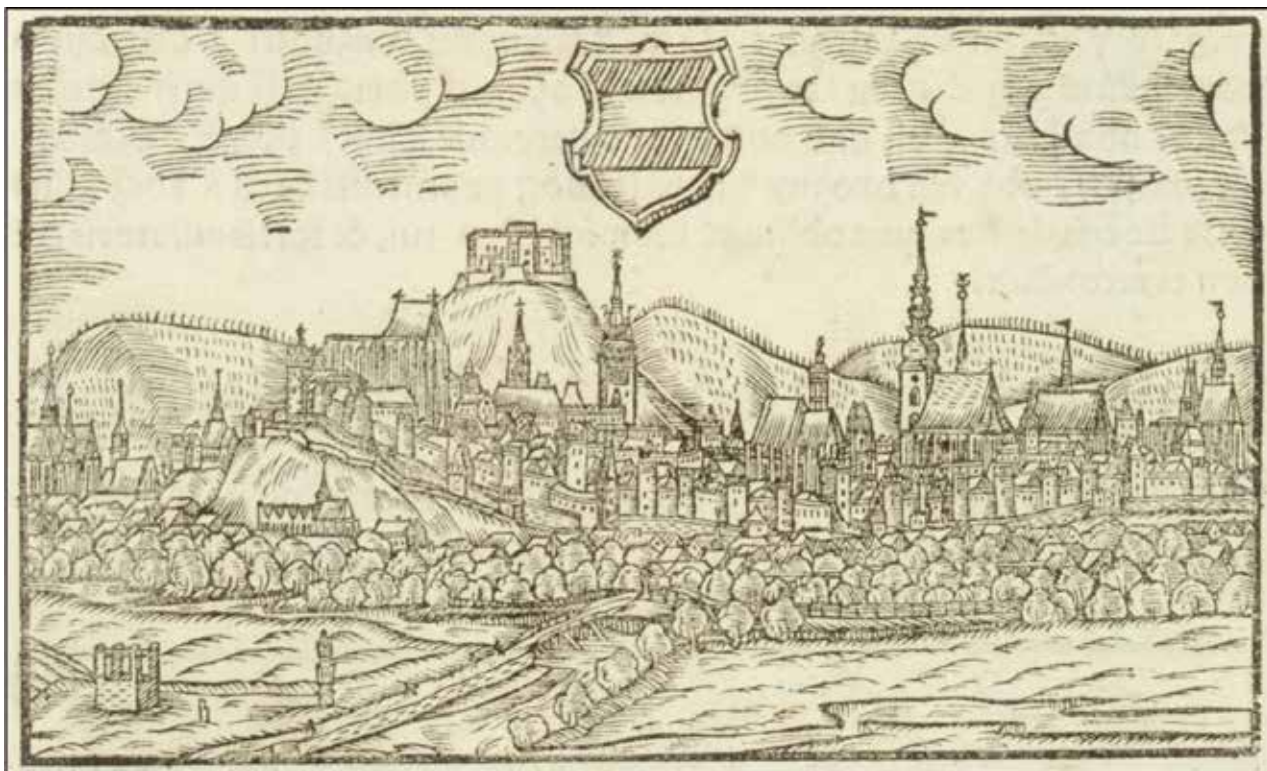
hrad Špilberk

Kära besökare,

Välkomna till det nationella kulturmonumentet, Špilberk slott och fästning, sätet för Brnos stadsmuseum.

Špilberk har varit ett oskiljaktigt landmärke för staden Brno i mer än sju århundraden samt en symbol för både suverän makt och mänskligt lidande. Under denna tid har slottet byggts om många gånger samtidigt som dess funktion har förändrats. Under vår tur kommer vi kort att bekanta oss med dess rika historia.

Om du har några frågor nu eller senare svarar jag gärna på dem.

Den äldsta avbildningen av Brno och Špilberk. JAN WILLENBERG. Brno. Utsikt från sydost. 1593. Illustration i boken av Bartholomeus Paprocky z av Hloholy, Spegeln av den berömda markgreven av Mähren.

KUNGLIGT SLOTT

Slottet, byggt på Brnos högsta kulle, var framför allt av strategisk betydelse för den framväxande staden. Det skapade en stabil och defensiv punkt, genom att det hindrade fienden från att ta över kullen och potentiellt använda den för att anfalla staden.

Det första skriftliga omnämnandet av slottet är från år 1277, då den böhmiske kungen och mähriske markgreven, Ottokar II av Böhmen som troligen är slottets grundare, invigde slottskapellet till Johannes Döparen och anförtrorde ledningen av det till Henrik, prosten från Doubravnice. Det har ännu inte

bevisats med säkerhet var exakt i slottet kapellet låg. Ett år senare hölls generalförsamlingen av ståndssamhället av det böhmiska konungariket på Špilberk och även den inte leddes av Ottokar II av Böhmen personligen, utfördes den på ett ceremoniellt sätt. Det första omnämnandet av namnet Špilberk („Špilberch“) som kommer från 1279, användes först för själva kullen och överfördes sedan även till slottet. Ungefär hur slottet såg ut vid den här tiden ska vi prata om senare.

PETR VAVREČKA, ALEŠ NAVRÁTIL. Špilberk som ett slott där mähriska markgrevar bodde på det 1300-talet. Utsikt från nordost. 2017.

SÄTE FÖR MÄHRISKA MARKGREVAR

På 1300-talet och i början av 1400-talet tjänade Špilberk som säte för mähriska markgrevar av Huset Luxemburg. Först för en yngre bror till Karl IV, Johannes Henrik, och senare även för hans son Jobst av huset Luxemburg (av Mähren), som vistades på slottet tills hans död 1411. Jobst var en av de viktigaste mähriska politikerna genom att han uppnådde titeln Kung av det Heliga romerska riket under sin livstid.

Efter utrotningen av den Luxemburg-markgrevelinjen 1411 började slottet tjäna som en militär fästning förvaltat av burgraver,

och spelade en viktig roll även i Husitkrigen, nämligen mellan den böhmiske kungen Georg Podiebrad och den ungerske kungen Mattias I Corvinus.

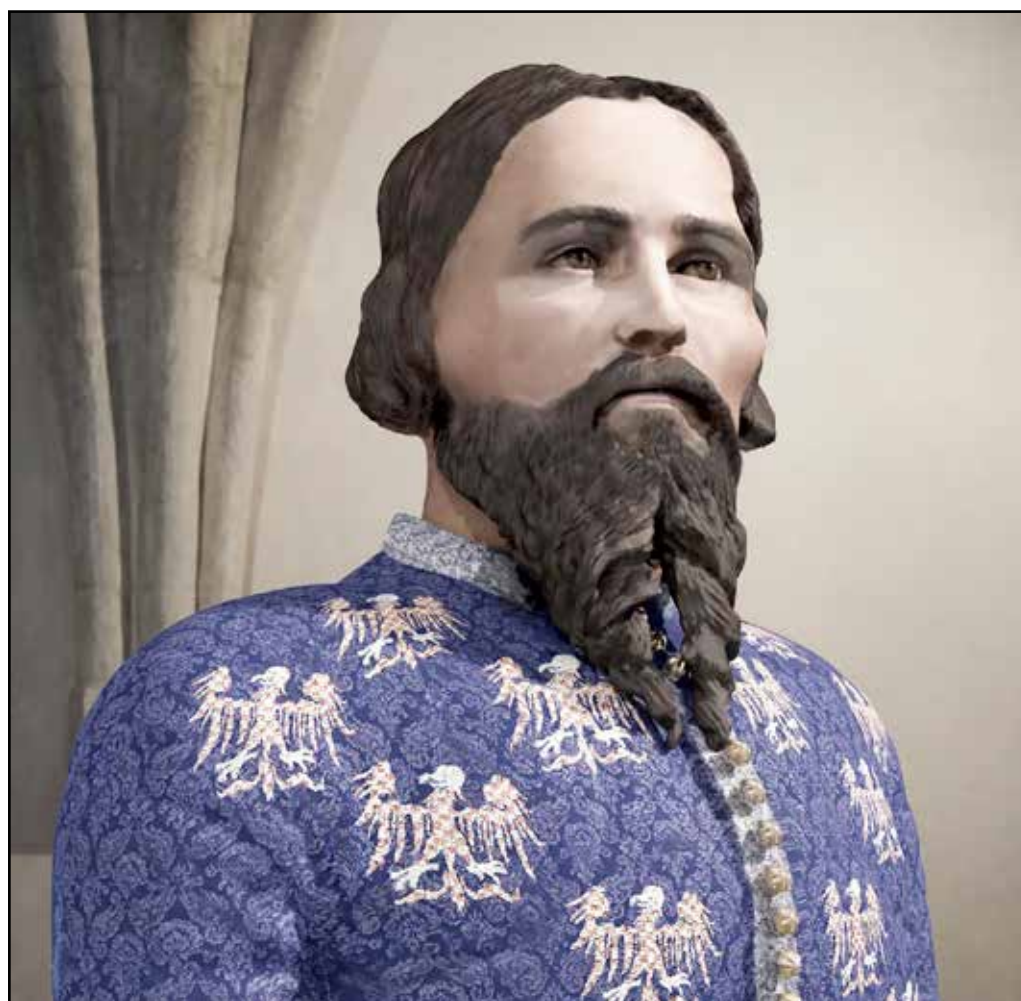
Under de följande åren efter kriget minskade inte bara slottets militära betydelse, utan även monarkernas intresse av att det upprätthålls. 1560 blev Špilberk egendom av staden Brno. Slottet förvaltades av en stadstjänsteman och en mindre militärgarnison fanns där. 1578 brann slottet till och med ner på grund av dess dåliga skick.

Upptäck mer om Jobst av huset Luxemburg och Špilberks äldre historia i utställningen „FRÅN SLOTT TILL FÄSTNING“.

Delvis exponerade fundament av det medeltida slottet – det cylindriska tornet.

En datorvisualisering av utseendet på Jobst av huset Luxemburg som man kan se utställningen „Från slottet till fästning“.

LANDSFÄSTNING

Špilberk spelade en nyckelroll under Trettioåriga Kriget. Eftersom vissa mähriska markägaren gick med i den böhmiska revolten, sattes några av dem i fängelse här på slottet som straff. Som ett resultat tog Ferdinand II (1578 - 1637) slottet från staden i beslag år 1621. Sommaren 1645, under ledning av **Jacob George Ogilvy** (1605 - 1661) och trots sitt förfallna tillstånd, stod Špilberk emot en tre månader lång belägring av en många gånger större svensk övermakt, vilket bidrog väsentligt till att vända krigets tidvatten.

Kejsaren var medveten om den Špilberks strategiska betydelse och investerade därför avsevärda resurser i dess rekonstruktion. Under de följande hundra åren omvandlades slottet gradvis till en massiv barockfästning under ledning av militäringenjören Pierre Philippe Bechade de Rochepin. På 1740-talet byggdes kasematter **in i slottets två sidovallgravar**, som under kejsar Josef II:s regeringstid (regerade från 1780 till 1790) gick till historien som en av de hårdaste fängelserna i Habsburgska monarkin. I mitten av 1700-talet avtjänade överste Franz von Trenck sitt livstidsstraff i Špilberk (inte i kasematterna, utan i en byggnad i den bakre vallgraven), under vilken han dog. Även om detta fängelse i första hand var avsett för kriminella fångar som dömts till många år och livstids fängelse, fördes från 1790-talet och framåt även individer som vi skulle kunna kalla politiska fångar hit. Nämligen, hösten 1795, var det totalt 15 så kallade ungerska Jakobine ledda av Ferenc Ferenc Kazinczy.

Egentligen var det under kejsar Napoleon I. Bonapartes (1769 - 1821) andra besök samt den efterföljande ockupationen av Brno 1809 då fästningens era tog slut en gång för alla. Napoleon beordrade då ingenjörer från den franska armén att förstöra strategiska delar av Špilberk: flera bastioner (t.ex. den sydvästra), fylla upp den lokala brunnen och riva ned vapenhuset som stod i den stora innergården.

1820 berövades Špilberk officiellt sin status som fästning.

HIERONYMUS BENNO BAYER, HANS JÖRG ZEISER. Svenskarnas belägring av Brno. 1645 - 1646. Utsnitt. Originalen visas i utställningen Brno i Špilberk.

George Jacob Ogilvys vapen på Špilberks stora innergård.

Upptäck mer om belägringen av Brno av den svenska armén i turen **BASTION – BEFÄSTNING**.

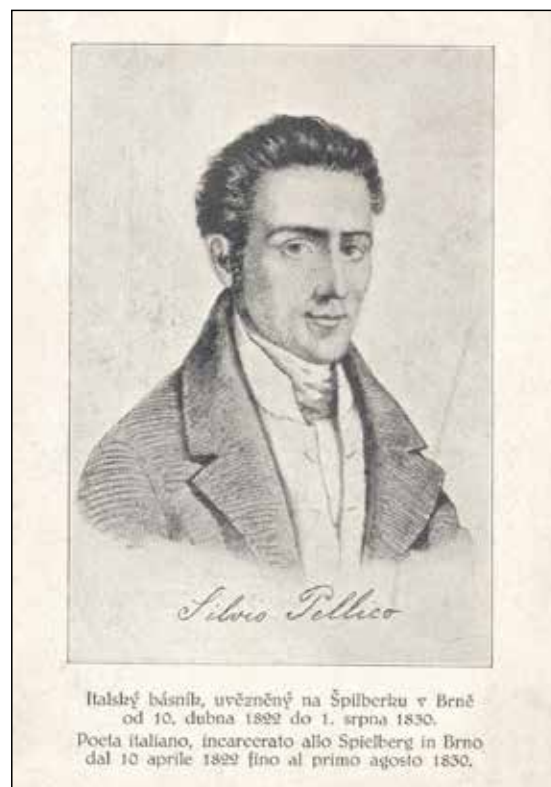

Upptäck mer om fängelsesystemet på Špilberk i turen **KASEMATER – FÄNGELSE**.

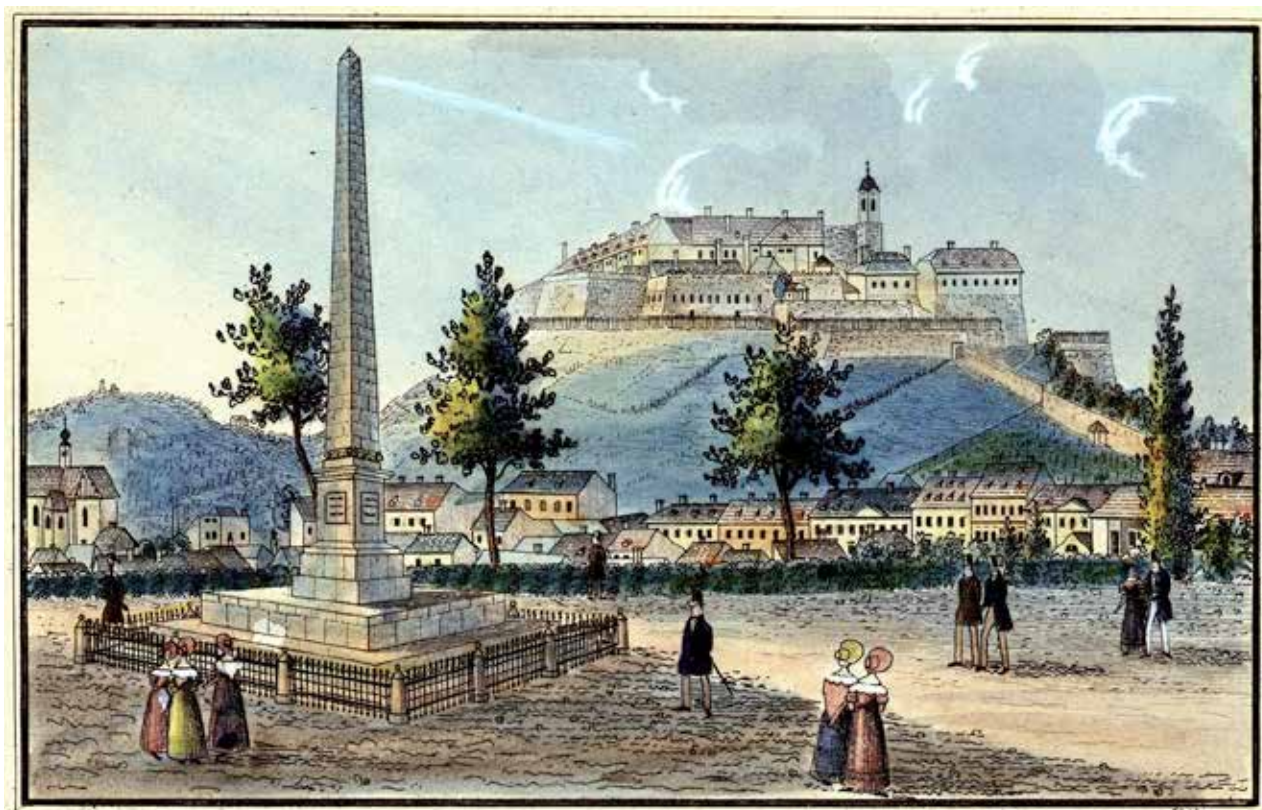
FÄNGELSEHÅLOR AV NATIONER

Samma år överlämnades den tidigare fästningen till civilförvaltningen och under de följande mer än trettio åren tjänade den som fängelse. De så kallade italienska Carbonari och medlemmar av den politiska rörelsen Unga Italien hörde till de första fångarna (som kan klassas för politiska fångar) i början av 1820-talet. Den mest kända av dem var förmodligen poeten **Silvio Pellico** som senare efter frigivningen beskrev sina minnen från fängelset i boken "Mina fängelsehålor". Den största nationella gruppen (nästan 200 män) var polska revolutionärer, särskilt deltagare i Krakowupproret mot det österrikiska styret 1846. Precis som Pellico, beskrev en av dem, Henryk Bogdański, sin erfarenhet från Špilberks fängelsehåla i sin bok "Den Polske revolutionären på Špilberk".

Innan det civila fängelset avskaffades av kejsaren Frans Josef I år 1855 ockuperades en av dess celler av den välkända brottslingen Václav Babinský.

Silvio Pellico. Vykort från 1920-talet.

Špilberk under fängslandet av Silvio Pellico. J. V. REIN. Utsikt mot Špilberk från Františkov. Mellan åren 1820 - 1850.

Upptäck mer om fängelsesystemet på Špilberk i turen
„ŠPILBERK - FÄNGELSEHÅLOR AV NATIONER”.

#hradspilberk
#vilatugendhat
#meninskabrana
#arnoldovavila

@MuzeummestaBrna
@Spilberkzije
@hrad.spilberk

BARACKER AV FLERA ARMÉER

Under de följande nästan hundra åren (1858 - 1960) ockuperades Špilberk av en armé återigen. Det tjänade som en kasernanläggning med en kapacitet på cirka 500 soldater till flera arméer: den Österrikisk – ungerska, Tjeckoslovakiska, Tyska och, efter andra världskriget, återigen den Tjeckoslovakiska.

1862 överlämnades Špilberk till ägande av staden Brno med avsikt att en stadspark skall byggas på dess backar.

Öppnandet av Špilberks kasematter och utsiktstorn för allmänheten 1880 hör till de viktigaste händelserna under denna tid. Detta gjorde att kasematterna har blivit slot-

tets mest besökta del till denna dag samtidigt som den äldsta kontinuerliga guidade turen i staden Brno hålls här.

Under första världskriget och särskilt i början av andra världskriget tjänade Špilberk som fängelse ännu en gång. Mellan 1939 och 1941 byggdes slottet om betydligt för att fungera som baracker för Wehrmacht (de tyska väpnade styrkorna). Špilberk presenterades som ett mähriskt markgrevspalats i Pfalz-Barbarossa-stil, eller mer exakt, som en feodal bostad för germanska riddare: förebilder för tyska soldater. Även idag kan vi se några element från denna tid i slottet.

Špilberk som baracker för den österrikisk-ungerska armén. JOSEF KUNZFELD. Špilberk. Utsikt över slottets östra flygel. 1907.

Špilberk som baracker för den tyska Wehrmacht. HERBERT ORTH (?). Špilberk. Utsikt över slottets östra flygel. Runt 1941.

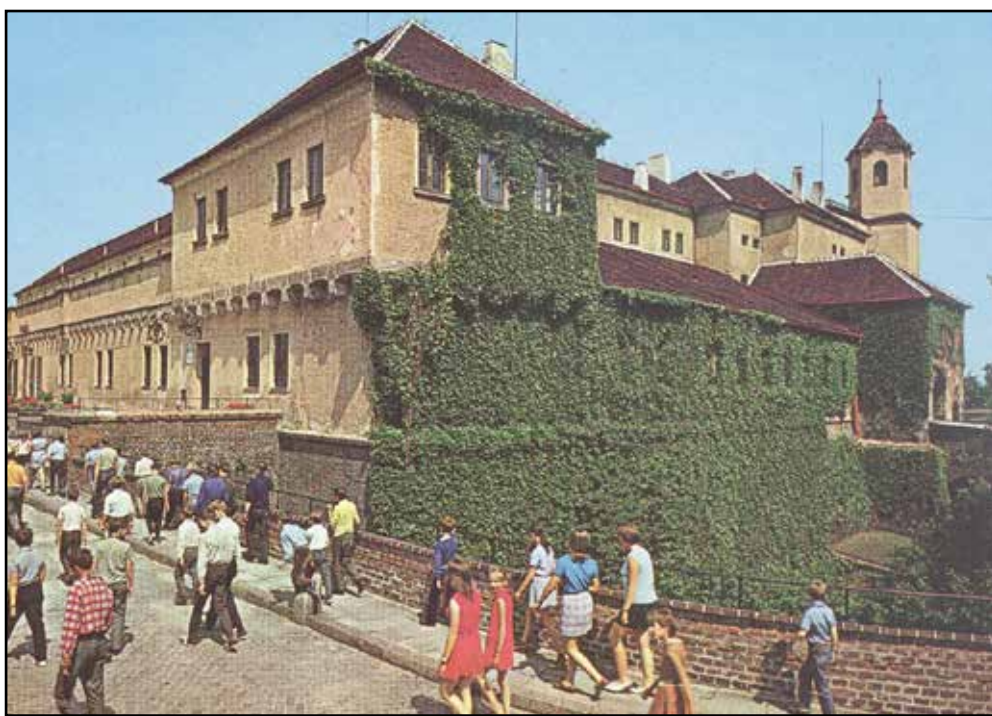
BRNO STADSMUSEUM OCH NATIONELLT KULTURMONUMENT

Efter andra världskriget användes Špilberk av den tjeckoslovakiska armén. 1960 flyttades Brno stadsmuseum till slottet. Dess första utställning installerades här samma år då Špilberk blev ett nationellt kulturmonument - dvs. 1962.

Från 1960-talet och framåt pågick ytterligare byggnadsändringar som framför allt tjänade museets ändamål. Detta innebar även

borttagning av de flesta tyska ändringar från andra världskriget.

En allmän rekonstruktion av Špilberk har pågått sedan 1980-talet. Dess näst sista del slutfördes 2020 då det förra vattentornet i östra bastionen reparerades och öppnades samtidigt som en utställning "Stentempel" installerades där.

Špilberk har varit säte för Brno stadsmuseum sedan 1960. Vykort från 1960-talet.

1. BRO

Nu står vi på en bro som byggdes på 1700-talet då Špilberk växte till en massiv barockfästning. Dess konstruktion tjänar framför allt praktiska ändamål. För att flytta tunga vapen från vapenhusets som stod i den stora innergården, till slottets mur och tillbaka.

Byggnaden på din vänstra sida ❶, där fästningschefens lägenhet fanns byggdes också vid denna tid. En yttre slottsmur, så kallad "parkán" fanns här under medeltiden. Ett kryphål i sten har bevarats från denna period ❷. Under andra världskriget omvandlades rummen till en matsal för underofficerare i den lokala garnisonen. På 1960-talet ombyggdes matsalen av Ing. Arch. Kamil Fuchs till en restaurang och vinbar för det nationella företaget Interhotel Brno.

Förlängningen ❸ till höger kommer från 1700-talet och Špilberks kaplan bodde här. Bron byggdes på stället där den ursprungliga träbron (vindbryggan) fanns. Blocken installerade i passagens övre del pekar på detta. De installerades här under återuppbyggnaden av slottet för Wehrmacht på 1940-talet för att framhäva Špilberks medeltida karaktär. Vid den tiden placerades ett vapen i kalksten ❹ från början av 1700-talet ovanför dörren för att symbolisera föreningen av Böhmen och Mähren under Habsburgs styre. Det visar en österrikisk kejserlig dubbelhövdad örn som håller symboler för imperialistisk makt i sina klor: en spira och ett svärd. På bröstet bär den symbol för Böhmen (ett lejon) och Mähren (en örn).

Den österrikiska kejserliga örnen på fasaden av slottets huvudport.

2. SLOTTETS HUVUDPORT

Nu ska vi gå igenom slottets huvudport. Den har sitt ursprung i medeltiden och har byggts om under senare år. Dess nuvarande form kommer från 1940-talet.

Till vänster ser du en så kallad SEDILIA ①, som härstammar från 1200-talet och påminner om slottets äldsta historia. Det handlar om nischer i slottets mur som möj-

ligtvis användes av slottsgarnisonen när de behövde vila. De är gjorda av crinoid-kalksten – ett byggmaterial som har varit typiskt för Brno sedan medeltiden. Den bröts i Stránská klippan. Du kommer att se denna typ av kalksten på flera ställen till under turen.

3. DEN LILLA INNERGÅRDEN

Nu står vi på den lilla innergården. Det medeltida slottet hade bara en enda stor innergård med en imponerande storlek 93 x 53 meter. Den byggdes i en rektangulär form. Den var tillgänglig från två sidor. Mot öster, d.v.s. mot staden, skyddades den av ett massivt fyrkantigt torn **1**, även kallat donjon (bostadstorn), som mäter 14 x 13 meter och mot väster av ett runt torn med en diameter på 15 meter (med väggar upp till 3,5 meter tjocka), som inte har bevarats

till denna dag. Slottets östra del, som vi kommer att besöka, användes förmodligen för boende och representation, medan dess västra del fungerade som en handelsplats. Den så kallade centrala flygeln **2**, som ni kan se bakom mig, byggdes på 1830-talet. Dess konstruktion är förknippad med avskaffandet av fängelset i kasematterna. Det var då det beslutades att en ny flygel ska byggas i den övre delen av slottet för att öka det övre fängelsets kapacitet.

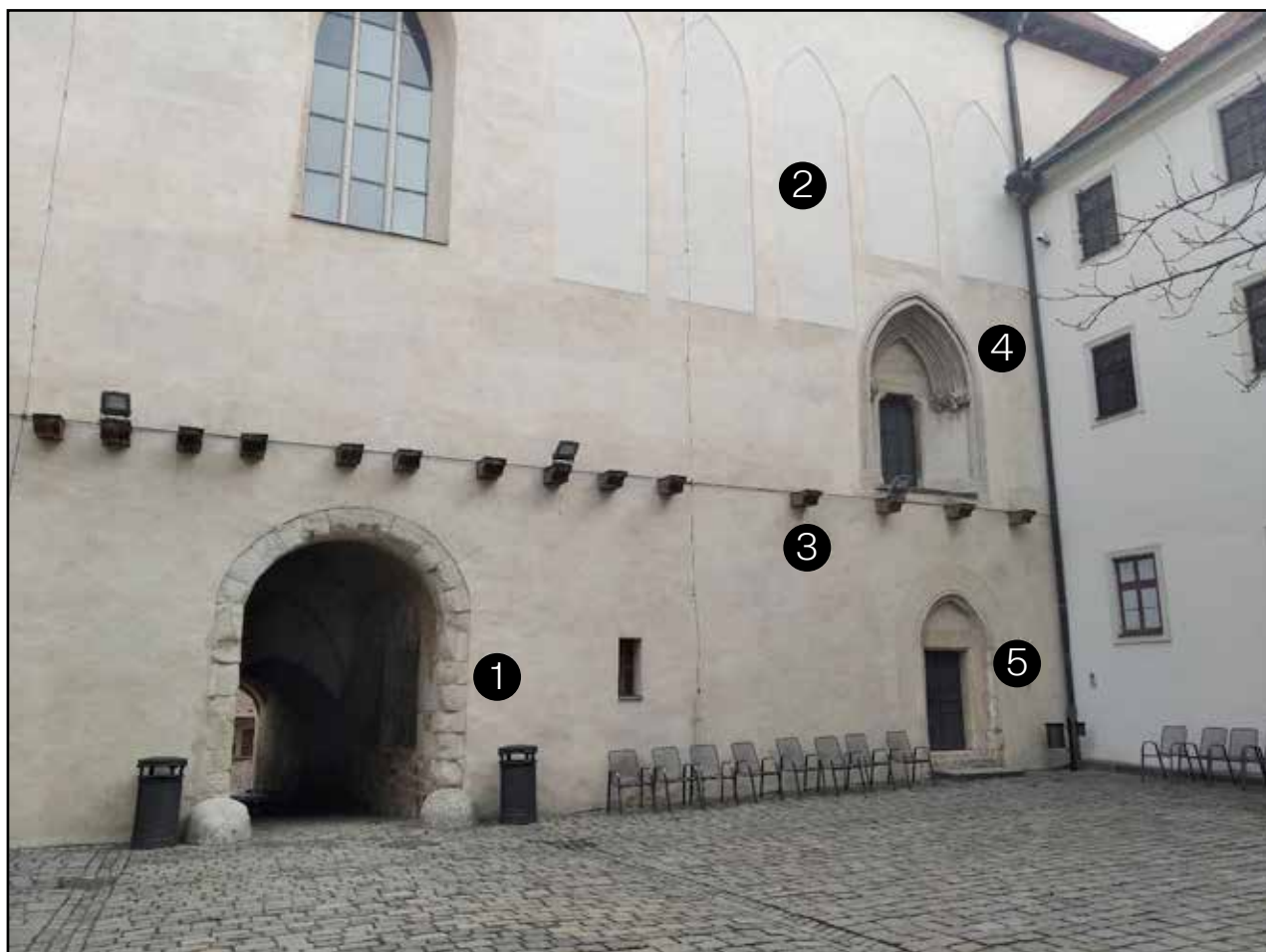
4. ÖSTRA FLYGLEN

Špilberks östra flygel är den enda delen av slottet där gotiska detaljer och element har bevarats. När det gäller de andra flyglarna är det endast den yttre muren som finns kvar.

Det ursprungliga gotiska valvet till slottet är särskilt märkvärt ❶. Det nuvarande utseendet av den östra flygeln är resultatet av 1999 - 2000 års renovering då dess gotiska utseende delvis rekonstruerades.

De antydda fönstren i fasaden ❷ visar ställen där de ursprungliga fönstren var placerade; träbjälkarna ❸ indikerar placeringen av

den ursprungliga loftgången. Från loftgången trädde man in i slottets huvudrepresentationsområde genom en storslagen portal ❹, som återigen byggdes av crinoid-kalksten. Den delvis exponerade valvet ❺ på slottets bottenvåning leder till den så kallade Gotiska salen som vi snart ska besöka. Vi träder in i den genom en konsessionsportal med en spetsbåge, vars södra del (till höger) är original. Resten av valvet byggdes nyligen om. Nuförtiden används detta utrymme för tillfälliga utställningar av Brno stadsmuseum.

5. DEN GOTISKA SALEN

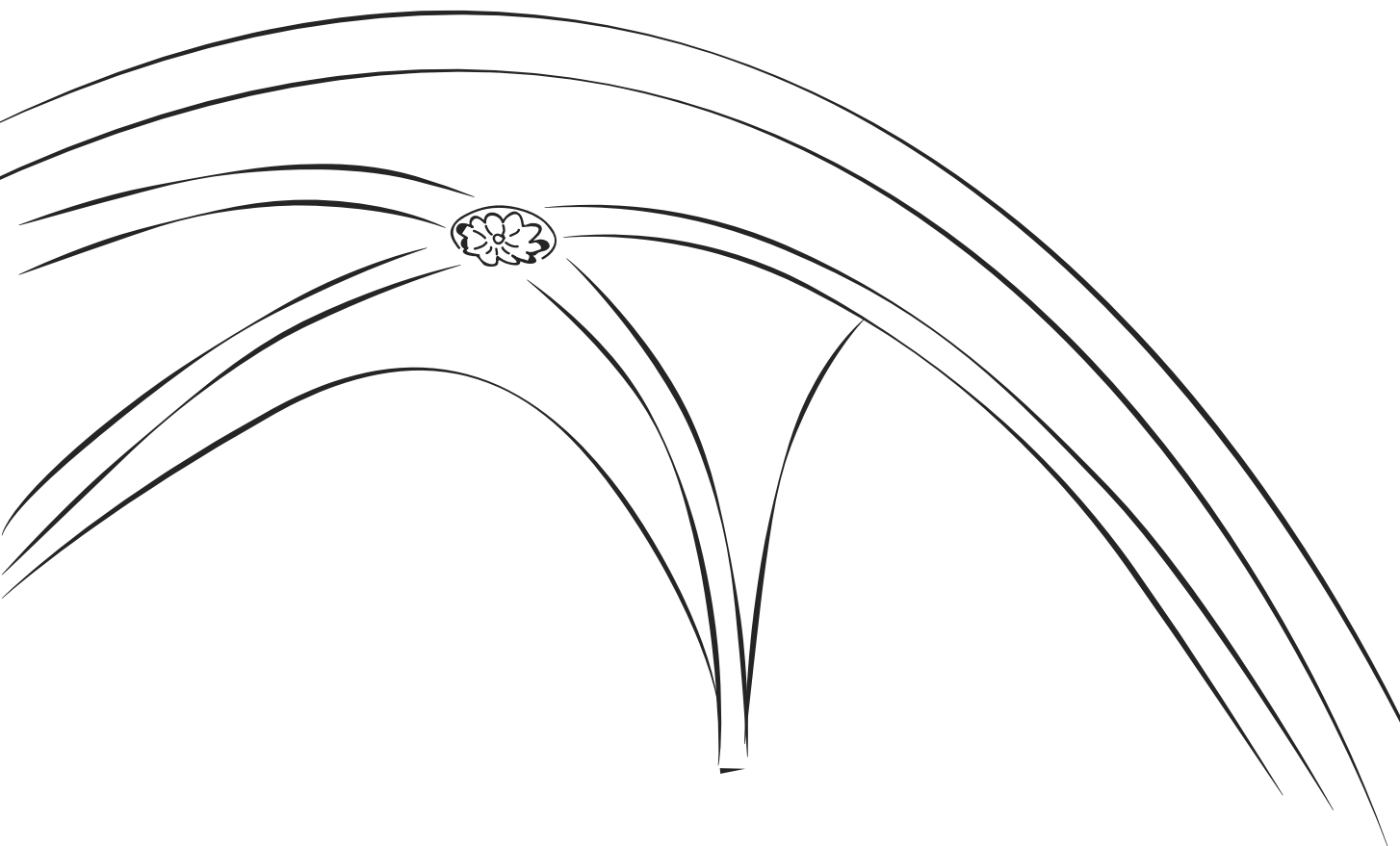
Den så kallade Gotiska salen tillhör de äldsta delarna av slottet och är en av de få rum som har bevarats i nästintill ursprunglig form.

Hela utrymmet skapades under slottets upprättande någon gång i mitten av 1200-talet.

Salen är uppdelad i två delar av en dubbel arkad med en central stödpelare. I huvuddelen kan vi lägga märke till det originella kryssribbvalvet ovanför oss ❶, avslutat med nyckelstenar ❷, dekorerade med reliefer av vinrankor och eklöv. Framför oss finns det moderna nischer ❸ (öppningar i väggen), där troligen stenbänkar var belägna. En full fönsterbänk och fönster med konstgjort blekta marmorplattor påminner av de ur-

sprungliga fönstrens form. På golvet finns det repliker av kakel. Nuförtiden träder man in i rummet genom det ursprungliga gotiska valvet.

När det gäller den ursprungliga användningen av detta rum vet vi egentligen ingenting. En teori är att det tjänade som ett kapell för slottspersonal. När Špilberk var en barockfästning (på 1700-talet, då bl.a. Franz von Trenck fängslades här) omvandlades rummet till ett soppkök för garnisonen. På 1800- och början av 1900-talet fanns det en matsal för den lokala garnisonen här. Mellan 1928 och 1939 användes lokalerna av den tjeckoslovakiska armén som inredde en utställning här, det så kallade Motståndsmuseet (Legionärmuseet).

6. FYRKANTIGT TORN

Det fyrkantiga tornet var en viktig del av Špilberks ursprungliga medeltida försvarssystem. Den rektangulära byggnaden med mått på 13×14 meter skyddade den östra ingångsporten till slottet samtidigt som den kunde tjäna som en sista tillflyktsort för slottets försvarare tack vare dess tjocka väggar. Ursprungligen byggdes flera våningar inne i tornet vilket gjorde att det fönsterlösa utrymmet kunde ha sett väldigt dystert ut. En sådan lösning behövdes dock för att säkerställa säkerheten för Špilberks invånare.

Under barockrekonstruktionen av fästningen söktes en praktisk användning för de mörka rummen med extremt tjocka väggar. Till slut togs beslutet att omvandla dem till fängelseceller för soldater från Špilberks baracker som skulle avtjäna fängelsestraff. Dessa rum tjänade sedan samma syfte 1939-1940 då Wehrmacht och Gestapo tog kontroll över Špilberk. Cellerna i det ursprungliga fyrkantiga tornet tjänade som isoleringsceller för fångar som behövde isoleras från andra fångar.

Under återuppbyggnaden av slottets östra flygel 1999-2000 beslutades att tornets ursprungliga försvarssyfte ska delvis återställas. Barockgolven på varje våning togs bort i ett försök att framhäva byggnadens enorma öppna utrymme. Ett intressant modernt element användes för att stärka den ofullständiga medeltida yttre muren, nämligen tegelremssorna som byggdes i en form av en parabolisk båge ❶ som så ikoniskt påminner av konstruktionen av Pavilion A i Brno Mässan.

Nuförtiden ger interiören av det fyrkantiga tornet intryck av en väl skyddad "skattkammare" och används därför till museets utställningar med betydande samlingsobjekt.

På golvet finns en karta över Kungariket Böhmen och andra territorier under Ottokar II av Böhmen. ❷ Längst fram ser vi monarkens personliga emblem. De enskilda länderna är markerade med sina riksvapen: Krain, Kärnten, Steiermark, Markgrevskapet Österrike, Mähren och Böhmen.

Tre av dem är tomma. Egerland, Mark Verona och staden Pordenone. Det är just därför att, enligt heraldiker, det veterligen inte finns några vapen i färg från dessa områden som kommer från Ottokar II av Böhmens regeringstid. Kartan är orienterad mot söder, d.v.s. mot Rom, då detta var brukligt under denna tid. Kartornas orientering "nord upp" kom i Europa först med spridning av kompass på 1300-talet.

En konstnärlig representation av symboler från Ottokar II av Böhmens regeringstid inspirerad av monarkens så kallade hjälmprydnader.

Krain

Kärnten

Steiermark

Markgrevskapet Österrike

Mähren

Böhmen

Ett av museets mest imponerande samlingsobjekt finns utställt på väggen av det fyrkantiga tornet. Det handlar nämligen om Mährens vapen (Mährens örn) från första hälften av 1700-talet. Den är snidad av lindträ och har en intressant design i vilken den nödvändiga volymen för örnens kropp uppnås genom att sätta ihop enskilda trädelar. Vingarna är fästa vid skulderbladen med ett system av kilar och skruvar. Med hänsyn till hur färgerna har använts kan det antas att den kommer från inuti av någon av Brnos betydande byggnader. Artefakten restaurerades 2008 av Jindřich Jurča, restauratör av Brno Stadsmuseet.

Mährens vapen

7. UTRYMMET OVANFÖR PASSAGEN

Den ursprungliga funktionen av våningen ovanför slottets östra port har inte kunnat fastställas vare sig från skriftliga källor eller under byggnadshistorisk forskning. Det är dock väldigt troligt att utrymmet var uppdelat i flera våningar. Enligt en av hypoteserna var salen öppen som den är idag, helt utan den horisontella uppdelningen. Denna teori hävdar att under en av byggfaser av det medeltida slottet fanns det ett slottskapell här. Detta stämmer överens med rummets horisontala orientering, då ett eventuellt altare skulle ligga mot öster, vilket är en av förutsättningarna för att bygga en kristlig helgedom. Men i miljön med medeltida

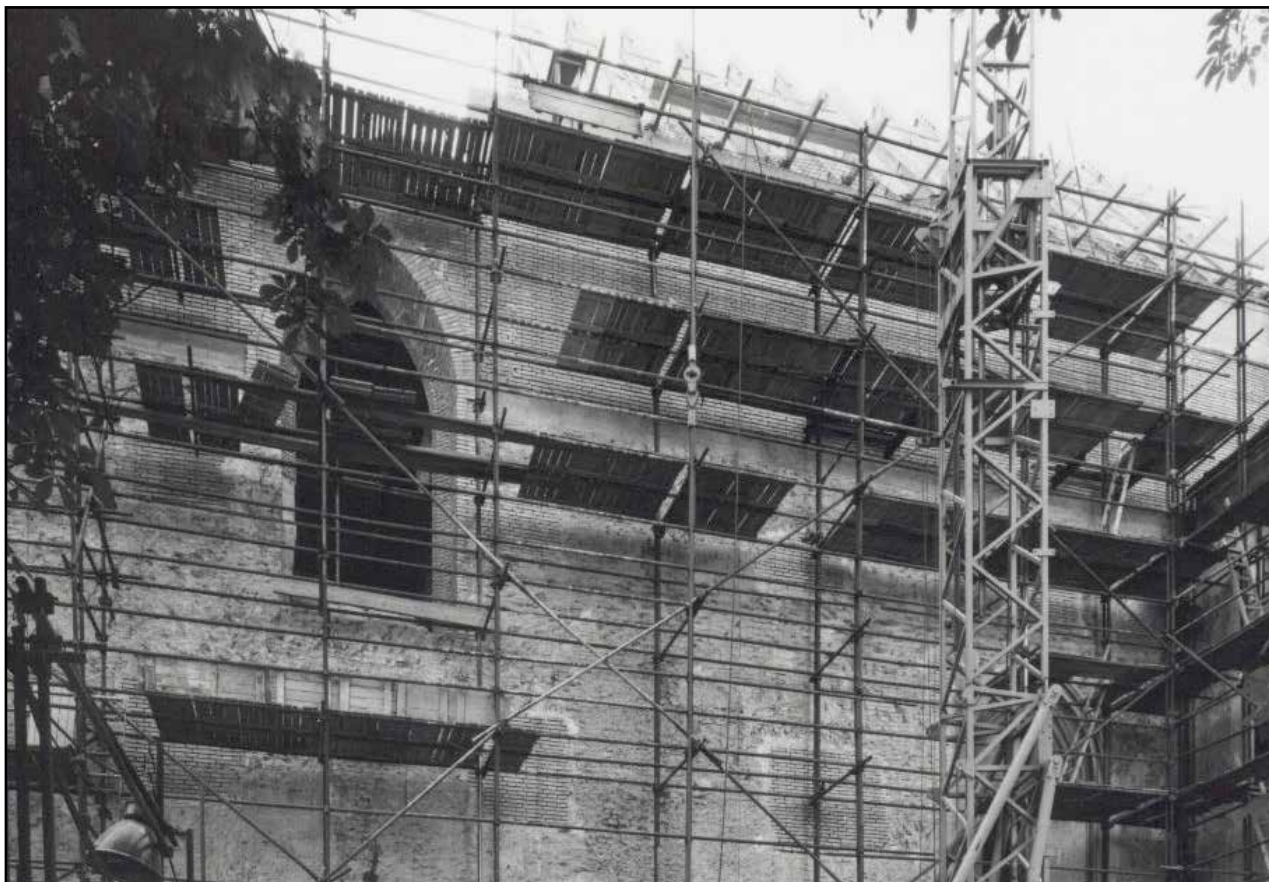
slott som ofta stod på utsatta ställen var det oftast inte möjligt för deras byggare att orientera kapellet korrekt. Därför tilläts det av kyrkan att avvika från reglerna. Teorin om ett sakralt ställe, omedelbart anknutet till det fyrkantiga tornet, kan inte bekräftas eller förnekas.

Kapellet nämns även i det äldsta bevarade dokumentet om slottet Špilberk som härstammar från den 4 september 1277 och utfärdades av Ottokar II av Böhmen i Prag och som säger:

”... vårt kapell i Brno som vi hade byggd och beordrad att inviga för att hedra den välsignade Johannes Döparen...”

Under rekonstruktionen hittades en nyckelsten som här murats in i valvet **1**. Ursprungligen kan taket ha slutförts med ett

korsvalv, som liknar det i den gotiska salen vi har besökt.

Utsikt över slottets östra flygel från den lilla innergården under rekonstruktion. Bilder från andra hälften av 1990-talet.

8. DET KUNGLIGA KAPELLET

Det så kallade "kungliga kapellet" är nyckelområdet i den östra flygeln. Ursprungligen var det välvt med två korsvalv av varierande storlek och upplyst av höga fönster med en karakteristisk spetsbåge. Från den lilla innergården är det möjligt att se entréportalen till rummet, inredd på ett exceptionellt genomarbetat sätt, som var tillgänglig från gården genom en loftgång indikerat i muren. Nuförtiden finns det i princip två tolkningar när det gäller hela utrymmet och dess syfte. Antingen var det stora mötesalen där den aktuella monarken eller hans representant gav audiens, eller så var det verkligen slottets huvudkapell tillägnat Johannes Döparen.

Under rekonstruktion av slottet 1997-2000 togs det beslut att de bevarade relikerna från den medeltida muren ska avslöjas och att de saknade strukturelementen ska kompletteras till formen av det ovan nämnda kapellet. Ett körloft ❶, har byggts in i den södra delen av rummet, som täcker ett tidiggotiskt fönster med sittplatser i tjockleken av muren ❷. Även arkaderna med sedilia ❸ längs rummets längre väggar har rekonstruerats. Valvet har aldrig färdigställts, så rummet öppnar sig vertikalt in i takstolen ❹ och främjar därmed intrycket av det mest monumentala rummet på slottet Špilberk.

Även om vi inte känner till salens exakta ursprungliga utseende och funktion, är det troligt att detta rum tillhörde den lyxiga delen av det medeltida slottet som användes för representation av dess ägare. Det är utan tvekan att böhmiska kungar och mähriska markgrevar tillbringade tid här, såsom Johannes Henrik av Luxemburg, hans

son Jobst, Ottokar II av Böhmen och Karl IV med sin första hustru Blanka av Valois, som förvisades till Brno av sin ovänliga svärmor. Om de bad eller tog emot besökare i denna del av Špilberk kan inte avgöras i dag. I alla fall utgår den kungliga prakten från de bevarade resterna av den östra flygelns gotiska arkitektur hittills.

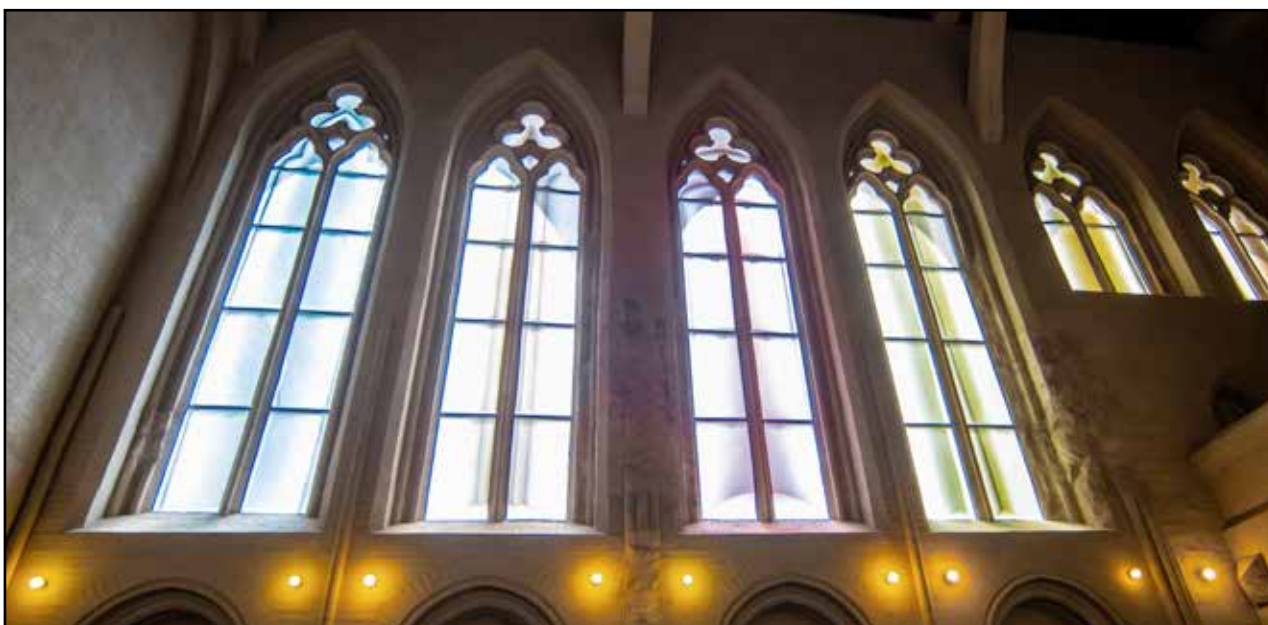
Det kungliga kapellet efter rekonstruktion för Wehrmachts ändamål mellan 1939 och 1941.

GLASMÅLNINGAR I SLOTTETS ÖSTRA FLYGEL

Renoveringen av den äldsta delen av slottet Špilberk, den östra flygeln, slutfördes 2003 med installationen av nya glasmålningar designade av **Stanislav Libenský** och **Jaroslava Brychtová**.

Det var inte en klassisk flerfärgad glasmålning i vilken enskilda rutor är åtskilda av metall, utan varje fönster är tonat i en nyans av en färg. Det blyinfattade glaset färgades med ovanliga oxider av gyllene toner för att resultera i en nyans som motsvarar det historiska ställets betydelse. Glaset

skars sedan, polerades och formades till exakta format. De enda liknande verken i Tjeckien finns i St. Wenceslas-kapellet i St. Vitus-katedralen och i det gotiska kapellet i Horšovský Týn. Detta var den berömda glasdesignern Stanislav Libenskýs sista verk, som tyvärr inte levde för att se det avtäckas. Hans hustru Jaroslava Brychtová tog därmed över och slutförde uppdraget för Špilberk.

9. RENÄSSANSSALONG

Rummet skapades under rekonstruktion av slottets östra flygel som genomfördes 1994-2000. Namnet "Renässanssalong" fick det enligt det bevarade renässansfönstret som förresten är det enda bevarade fönstret i sitt slag på slottet. Vi kommer att se det utifrån. Fönsternischens karm och de sangviniska inskriptionerna ① på trompen ②

tillhör de ursprungliga kännetecknen. Alla andra delar av rummet, inklusive trätaget ③ och trä- samt glasdelarna av fönster ④ är moderna konstruktioner utförda i renässansens anda. De historiska och historiserande möblerna kommer från Brno stadsmuseums samlingar.

MÅLNINGAR I RENÄSSANSSALONGEN

Höger vägg

- **porträtt av kejsarna Josef I och Karl VI**
De skapades av målaren **Simone Gionima (1655 – 1731)**.

Porträtten av kejsarna Josef I och Karl VI målades av Gionima på beställning av Brnos stadsfullmäktige och var avsedda att dekorera styrelserummet i Brnos stadshus.

Josef I (1678 – 1711)

var kejsare i bara sex år – från 1705 till 1711. Under hans regeringstid var det spanska tronföljdskriget i full gång, orsakat av en tvist om den spanska tronföljden efter att den spanska grenen av Habsburgarna dog ut 1700. Porträttet av Josef I färdigställdes 1709, och i början av april 1711 föll kejsarkronans riksäpple spontant av dess ram. Människor i Brno mindes denna händelse som en olycklig profetia, för den 17 april 1711 dog kejsaren i Wien av smittkoppor.

Karl VI (1685-1740)

var en yngre bror till Josef I och efterträdde honom som kejsare av det Heliga romerska riket efter hans död. Han var också kung av Böhmen och Ungern, markgreve av Mähren, m.m. **Under Karl VI:s regeringstid fördjupades Špilberks slottsbrunn till 112 meter** vilket gjorde den till en av de djupaste brunnarna i de tjeckiska länderna. Efter färdigställandet av brunnen slutfördes rekonstruktionen av Špilberk till en massiv barockfästning (citadell) som skyddades av ett system av bastioner, kurtiner och främre befästningar.

Josef I

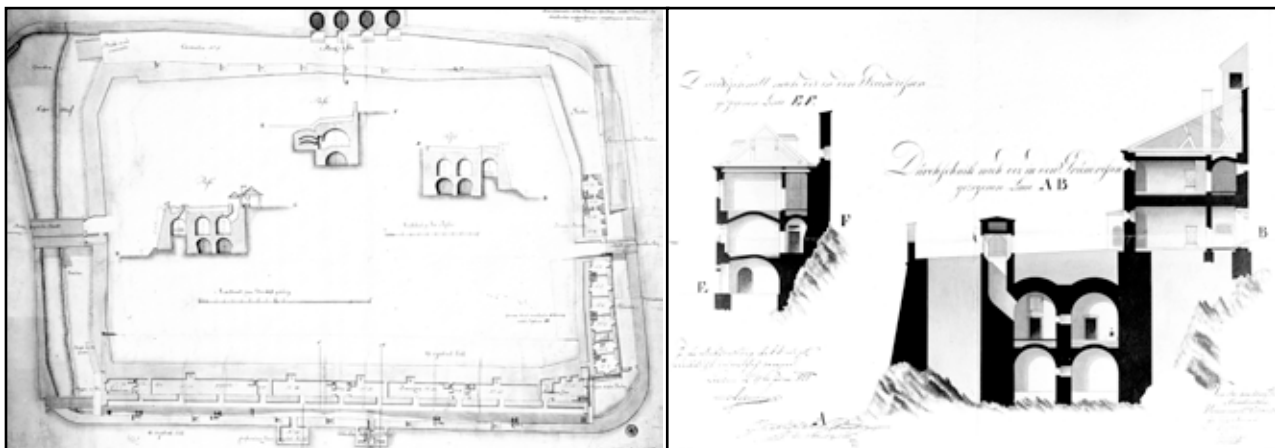
Karl VI

Vänster vägg

- bilder av Maria Teresia och Josef II
Okänd konstnär.

Ingången till norra kasematter.

Maria Teresia (1717 – 1780)

den enda böhmiska regerande drottningen, gift med hertig Frans I av Lothringen som kröntes till kejsaren av det Heliga romerska riket 1745 (vilket är anledningen till att Maria Teresia kallas kejsarinnan). I början av Maria Terasias regeringstid stod Špilberk och Brno återigen inför ett stort hot om krig efter hundra år. Pruser intog Olomouc och ockuperade Brno och Špilberk, men lyckligtvis försökte de inte direkt anfalla den väl befästa staden och fästningen och drog sig tillbaka i april 1742. Ärkehertigen Karl Alexander av Lothringen kom sedan till Špilberk och efter han såg det beslöt han att **kasematter** ska byggas i fästningen som en skydd för garnisonen och förråd av militärt material. Detta beslut godkändes sedan även av Maria Teresia.

Kejsarinnan Maria Teresia och kejsaren Frans I av Lothringen besökte Brno 1748 vilket ansågs vara en exceptionell händelse. Det kejserliga paret, som bodde i Dietrichstein-palatset på Zelný trh-torget (Kålmarknaden), deltog i en spektakulär Corpus Christi-procession, och kejsaren och hans bror Karl Alexander av Lothringen besökte även Špilberk där de såg dess nya befästningar. **1767** insjuknade Maria Teresia i smittkoppor som var en vanlig dödsorsak på den tiden, och tog till och med emot sista smörjelsen. Som ett uttryck av glädje över hennes tillfrisknande **avfyrades ett stort fyrverkeri från Špilberks mur i juli.**

Josef II (1741-1790)

började sin självständiga regeringstid i den Habsburgska monarkin efter hans mor, Maria Teresia, dog. Som en välkänd reformator ingrep han även i rätts- och fängelsesystemet, vilket i hög grad påverkade Špilberk – som han till och med själv besökt vid flera tillfällen. Han överförde fängelset i Špilberk till civilförvaltningen och lät bygga om kasematterna, som armén inte längre behövde, för att tjäna som fängelse. Den 3:e september 1784 inspekterade han personligen den nedre våningen av Špilberks kasematter och lät bygga fängelsehålor i trä där för fångar som dömdes till livstids fängelse. Detta visar att det var precis tvärtom än som det berättas i den senare påhittade legenden enligt vilken han lät sig själv bli fängslad där och på grund av denna hemska upplevelse avskaffade han senare det fruktansvärda Špilberk-fängelset.

Maria Teresia

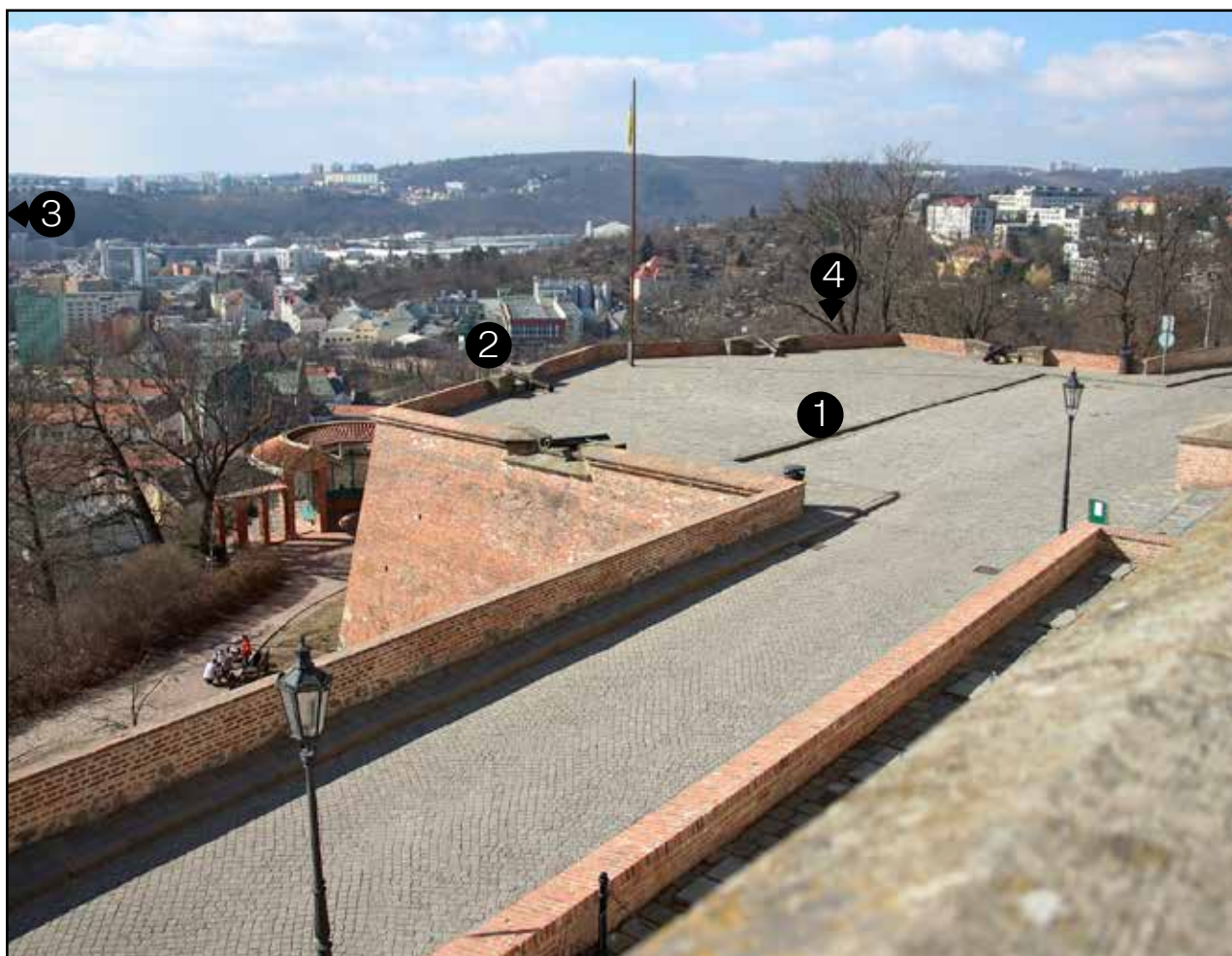

Josef II

10. DEN SÖDRA TERRASSEN

Vi har precis kommit in på den så kallade Södra terrassen. Nu står vi på taket av de tidigare kasernbyggnaderna som byggdes i mitten av 1700-talet (ungefär på samma som kasematterna byggdes). På den medeltida slottets tid fanns det inga byggnader här förutom den yttre slottsmuren, även kallad "pakán". Framför oss öppnar sig en vy av den så kallade Kanon Bastion ❶ och under den ser vi Brnos Gamla stan med basilikan av den heliga Jungfru Marias

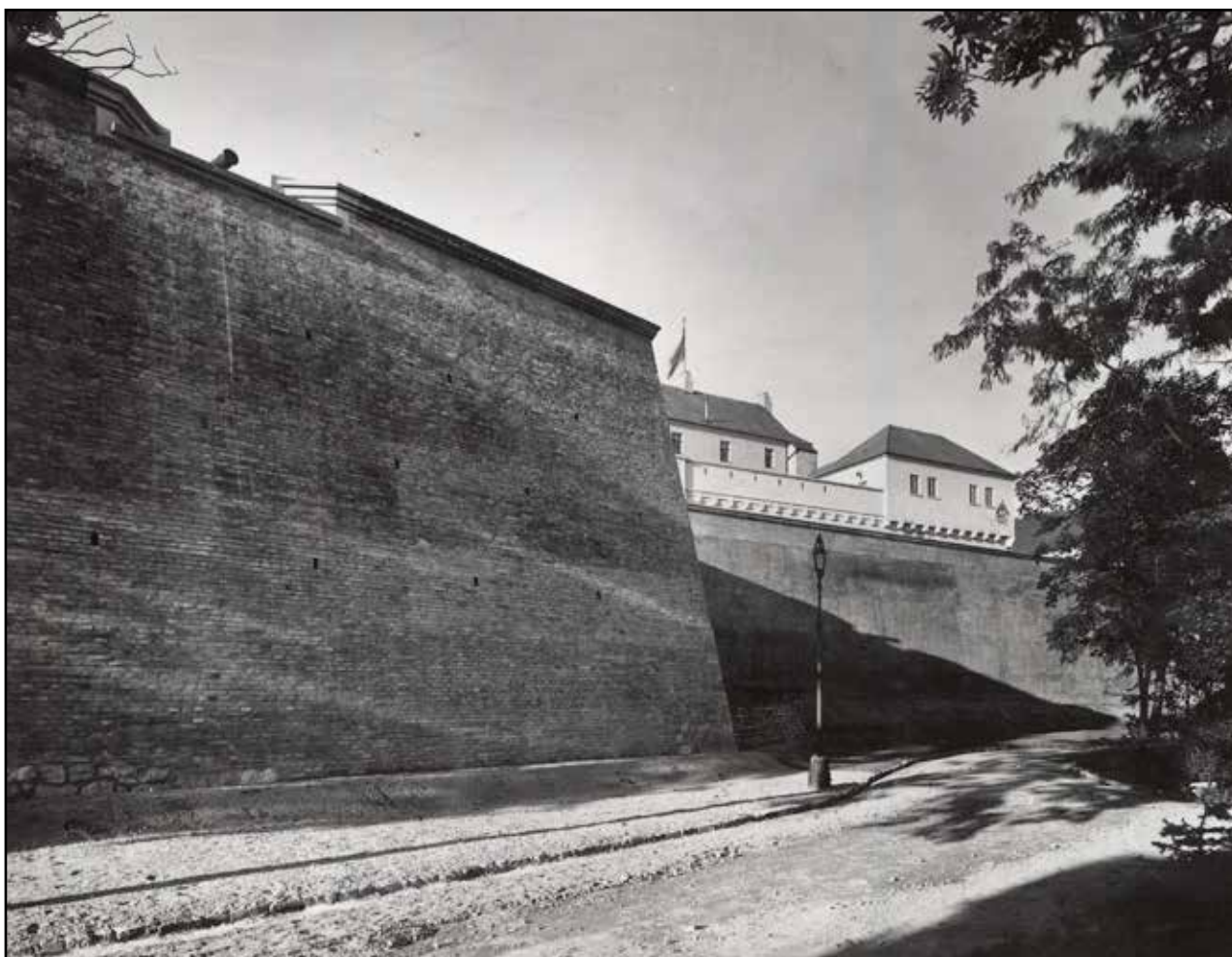
himmelsfärd ❷. På horisonten till vänster kan vi se tidigare AZ Tower ❸ (nu kallat N Tower), Tjeckiens högsta byggnad. Den nutida så kallade Kanon bastionen byggdes under andra världskriget då slottet byggdes om för att tjäna som en kasern för Wehrmacht, så att dess utseende skulle påminna av Špilberk när det var en barockfästning. Den ursprungliga bastionen från 1600-talet sprängdes 1809 av den franska armén.

Legenden om den så kallade Djävulsbastionen från Trettioåriga kriget hänvisar också till denna bastion

"Även om general Torstenson förväntade sig att besegra Brno inom tre dagar blev verkligheten helt annorlunda. Efter tre månaders strid ville folket i Brno fortfarande inte ge upp. I den sista fasen av belägringen var han så desperat och fruktansvärt arg att han vrålade: "Må djävulen ta det förbannade Brno!". I det ögonblicket dök djävulen upp och sa: "Som du vill, general, jag hjälper dig gärna! Men jag vill gärna få något i gengäld! Du måste bekräfta med ditt eget blod att efter din seger kommer alla dessa fördömda försvarares själar att bli mina." Torstenson tänkte inte ens ett ögonblick, högg sig själv i fingret och skrev på djävulens kontrakt. Djävulen skrattade bara och klättrade på den närmaste kanonkulan. Han befälde: "Skjut mig till Špilberk!". Han tänkte använda sina gethorn och djävulska förmågor för att bryta ner de mäktiga murarna och hjälpa svenskarna att storma fästningen. Han räknade dock inte med att Brnos religiösa medborgare lät inviga Špilberks befästningar. I det ögonblick han närmade sig muren med en enorm hastighet på sin kanonkula bildades en ogenomtränglig skärm över hela fästningen. Djävulen började skrika och försökte med all kraft att hoppa av kulan, men farten var så stor att han inte hann det och fastnade i muren. Och så förblev han fast i väggen för alltid och förvandlades till en sten..."

Minnet av den här legenden hyllas genom „Djävulens“ ⁴ huvud som finns inmurat på framsidan av den vänstra bastionen under murens krona. Nu ska vi besöka det så kallade Svalboet.

11. DEN ÖSTRA TERRASSEN

Nu står vi på den östra terrassen, på taket till den yttre östra flygeln, som byggdes i mitten av 1700-talet. Befälhavarens lägenhet fanns här då. På det medeltida slottets tid fanns det inga byggnader här, bara en yttre slottsmur, så kallad "parkán".

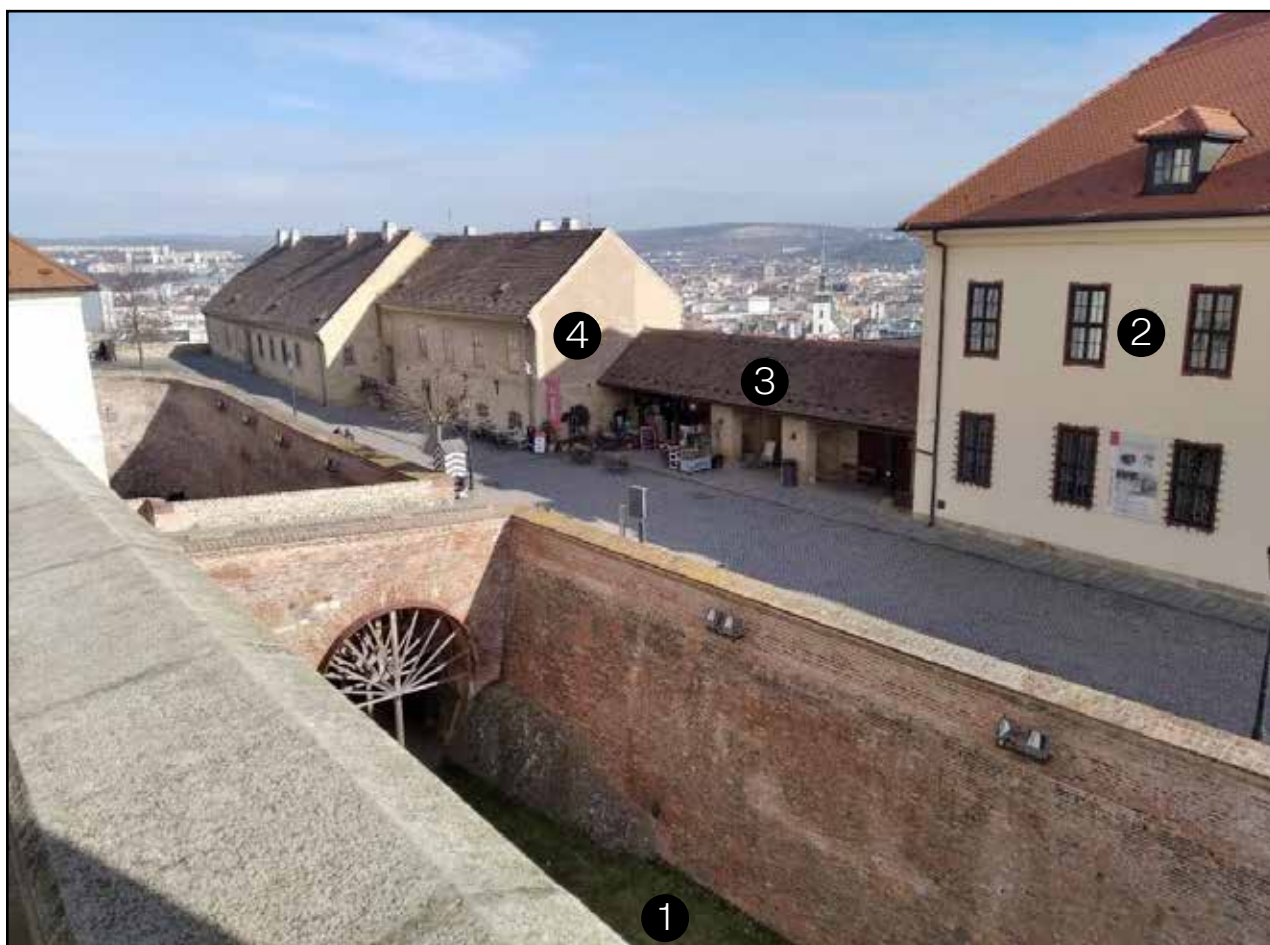
Bakom oss finns en avslöjad karm av ett renässansfönster som leder till den så kallade Renässanssalongen som vi redan har besökt.

Den så kallade främre (östra) vallgraven ❶ ligger under oss och längs sidorna finns kasematterna.

Byggnaden ❷ framför oss tjänar numera administrativa ändamål. Där finns Brno

stadsmuseums kontor och huvudkontor, som har befunnits i Špilberk sedan 1960. De byggdes för administration av fängelset mellan 1847 och 1849 (dvs. under tiden då banditen Václav Babinský avtjänade sitt straff i Špilberk).

Under den Första tjeckoslovakiska republiken (1918 – 1938), när slottet användes som baracker för den tjeckoslovakiska armén, fanns det troligen även en militär åklagare här samt brigad- och divisionsdomstolen. Under andra världskriget renoverades denna byggnad för att tjäna den tyska armén – ett kök och en matsal för garnisonen placerades här.

På platsen där porten ③, finns, alltså till vänster om administrationsbyggnaden (också byggd under andra världskriget), stod det så kallade Waldorfkapellet, byggt mellan 1740 och 1750 av den regionala guvernören Freiherr Frans Augustin av Walldorf. Till vänster om porten finns byggnaderna ④, som numera används av slottets säkerhetsvakter. Ursprungligen var det ett vakthus, byggt 1820 enligt byggnadschefen Jan Konrad Gernraths projekt, ombyggt mellan 1847 och 1850 (då det förlängdes ända till murens ände).

Waldorfkapellet

12. SVALBOET

Denna byggnad byggdes under den period då Špilberk rekonstruerades för att tjäna som baracker för den tyska armén.. I augusti 1939 fick personalen av det Militära byggnadskontoret i Brno vid Militärförvaltningen i Böhmen och Mähren ett uppdrag att upprätta planer och leda byggnadsarbeten. Chefen av kontoret, den certifierade arkitekten och statliga byggnadsrådgivaren Neubert, samarbetade med arkitekterna Holoch och Erwin Franz Alexander Komma. Eftersom det var en historisk byggnad inbjöds även chefen för Brno Restaureringsinstitut och chefen för Institutet för byggnads- och konsthistoria vid det tyska tekniska universitetet, professor Karl Friedrich Kühn.

Det så kallade Svalboet (på tyska Schwalbennest) byggdes mellan 1940 och 1941 på slottets sydöstra hörn och var tänkt att tjäna som ett gemensamt utrymme för Wehrmacht-officerare. Den konstnärliga utformningen och inredningen av rummet motsvarar detta.

I det första rummet kan vi lägga märke till en kakelugn **1** med motiv av mähriska städer. Den tillverkades av företaget Angermayer som ännu idag verkar i den österrikiska staden Eberschwang. Bakom dörren till höger finns en spiraltrappa i granit (också från perioden under andra världskriget) som leder till bottenvåningen där matsalen för underofficerare fanns.

HERBERT ORTH (?). Špilberk. Svalboet. Kachelugnen tillverkad av ANGERMAYER med en liten staty av Eugen av Savoien. Runt 1941.

Det andra rummet med målat trätak, utmärkande underlag och ett parkettgolv ursprungligen lagt i rektangulära mönster domineras av en kachelugn ② med målad dekor från samma tillverkare som i det föregående rummet. På dess övre spiselhylja står en majolika statyett av prins Eugen av Savoien ③ (det är just därför rummet ibland kallas även för prins Eugenes salong, ev. „Prinz - Eugen - Raum“ på tyska). Efter andra världskriget blev det så kallade Svalboet en del av en vinbar och restaurang som ligger nedanför oss, och formgavs av Ing. Ark. Kamil Fuchs på 1960-talet för att tjäna det nationella företaget Interhotel Brno.

Muzeum
města Brna

Facebook → @Muzeum.mesta.Brna @Spilberkzije
Instagram → @hrad.spilberk

#hradspilberk #vilatugendhat
#meninskabrana #arnoldovavila

spilberk.cz

